

deze familie, Plantaginaceae in brede zin, niet herkenbaar. Stace heeft deze drie groepen daarom elk als aparte familie naast de Plantaginaceae in beperkte zin opgenomen. Dergelijke werkwijze heeft hij ook toegepast bij de Caprifoliaceae (exclusief Valerianaceae, Adoxaceae en Dipsacaceae) en Araceae (exclusief Lemnaceae). Om dezelfde reden heeft hij op geslachtsniveau *Senecio* in brede zin gehandhaaft (inclusief *Jacobaea*), waar bovendien nog onderzoek gaande is naar de intragerische classificatie van dit ruim 1200 soorten grote geslacht. Het lijkt alleszins zinvol de resultaten hiervan af te wachten alvorens definitieve beslissingen te nemen.

Aan de andere kant kon Stace meer veranderingen doorvoeren dan in de Heukels' Flora², omdat er in de tussentijd jaren meer duidelijkheid gekomen is over de classificatie in een aantal groepen, zoals bijvoorbeeld in de Brassicaceae. De indeling in triben uit de tweede editie van de *New Flora of the British Isles*¹ kan niet langer gehandhaaft blijven, maar een nieuwe indeling is nog niet voorhanden. Stace heeft de triben daarom weggelaten maar de volgorde van de geslachten wel aangepast aan de nieuwste inzichten. De opsplitsing van geslachten als *Arabis* en *Thlaspi* lijkt nu wel een feit, hetgeen Stace dan ook in de Flora heeft doorgevoerd.

De derde editie van de *New Flora of the British Isles* maakt de status van standaardwerk meer dan waar, zowel qua vormgeving als wat betreft de inhoud. De auteur heeft verstandige beslissingen genomen die recht doen aan wetenschap en gebruiksgemak. Een absolute aanrader voor wie interesse heeft in exoten, hybriden, lastige groepen of gewoon in de flora van de Britse eilanden!

Leni Duistermaat

1. C.A. Stace. 1997. *New Flora of the British Isles*, ed. 2. Cambridge University Press, Cambridge.
2. R. van der Meijden. 2005. *Heukels' Flora van Nederland*, ed. 23. Wolters-Noordhoff, Groningen.

Boekbespreking 3

H.M. Heybroek, L. Goudzwaard & H. Kaljee, *Iep of olm. Karakterboom van de Lage Landen*, 2009, 272 pag., € 29,95, KNNV Uitgeverij, Zeist, ISBN 978-90-5011-281-9. — Dit is een gedegen en fraai vormgegeven boek, dat een uitgebreide verhandeling geeft van een veelheid aan natuurhistorische en culturele aspecten van een enkel, maar markant bomengeslacht. Tot zo'n eeuw geleden was de Iep beeldbepalend in het Nederlandse landschap en ook stadsboom nummer één. Het hout was in trek voor bogen, voor houtsnijwerk en scheepsbouw, en zelfs enige tijd voor de carrosserieën van auto's. Maar toen kwam de iepenziekte, die zich vanuit de Lage Landen over vier continenten uitbreidde en uitgegroeide iepenbomen nagenoeg uit ons landschap wegvaagde.

De opbouw van het boek bestaat uit drie delen, die elk uit enkele hoofdstukken bestaan:

- Deel 1: Historie: Cultuurgeschiedenis / Een eeuw "Hollandse iepenziekte".
- Deel 2: Biologie: Biodiversiteit / Het genus *Ulmus* / Kampioenen en andere bijzondere iepen.
- Deel 3: Toekomst: Toekomst voor de iep / Vermeerdering en teelt / Alfabetische lijst van cultivars.

De afsluiting van het boek omvat diverse registers, met onder andere een uitgebreide, 16 pagina's tellende literatuurlijst.

Het boek beschrijft de Iep als karakteristieke boom in het licht van de Nederlandse cultuurgeschiedenis sinds vlak na laatste ijstijd. Het geeft een historisch overzicht van iepen in stad en landschap, schenkt ruime aandacht aan het gebruik van iepenhout (onder andere zeer geschikt voor houtsnijwerk, scheepsbouw, wapentuig) en iepenbast (touw en veevoer). Het schetst de geschiedenis van de 'Hollandse' iepenziekte. Het legt ook een verband naar de toekomst, omdat de iepenziekte nu namelijk redelijk beheersbaar is. Er zijn veel nieuwe, resistente iepenvariëteiten en de boom neemt geleidelijk zijn plaats in stad en ommeland weer in.

Het boek geeft een uitgebreid overzicht van soorten en variëteiten en van bijzondere iepen in Nederland en Vlaanderen (de grootste, de oudste, etc.). Bijzonder boeiend is de informatie die wordt gegeven over het belang van de Iep voor de biodiversiteit: de talloze organismen, zoals kevers, vlinders (bijvoorbeeld de leuke verhandeling over de zeldzame Iepenpage), mossen en paddenstoelen die van de iep afhankelijk zijn. Dit is des te interessanter gemaakt door de vergelijkingen met andere karakteristieke boomsoorten, zoals de Eik. Ten slotte geven de auteurs ook een handreiking voor de praktijk van beheer en aanplant.

Ik kan dit boek sterk aanraden aan een ieder die geïnteresseerd is in bomen, hun diversiteit, cultuurgeschiedenis en plek in landschap en ecosystemen.

Marco Roos

Boekbespreking 4

T. Denters, *Planten Kijk-Wandelgids van Nederland*, 2010, 360 pag., Fontaine Uitgevers, 's-Graveland, € 24,95, ISBN 9789059562974. — De Nederlandse flora telt ongeveer 1600 vaatplantensoorten. Voor een groot deel daarvan moet je van goeden huize komen om ze te zien en te herkennen: ze staan op moeilijk bereikbare plaatsen, in afgesloten natuurterreinen, bloeien lang niet altijd, of zijn moeilijk te onderscheiden. In de *Planten Kijk-Wandelgids* biedt Ton Denters met hulp van vele anderen heel concrete handreikingen om juist deze soorten, vaak hoogtepunten van de Nederlandse flora, te kunnen zien. Want ook gebaande wegen en paden kunnen ons langs groeiplaatsen van opmerkelijke of juist moeilijk op te merken planten brengen.

De opbouw van beide hoofddelen van het boek is gebaseerd op de 12 floradistricten. Na een lezenswaardige inleiding over de dynamiek in onze flora en een schets van de Nederlandse fyto-geografie, geeft het boek:

- 25 botanische wandeltochten door een veelheid aan vegetaties en landschappen, met 560 kijkpunten voor bijzondere flora-elementen (alle tochten met te *downloaden* routekaarten en beschrijvingen).
- 140 markante soorten met foto en beste kijkplek.

De vegetaties en landschappen waardoor de wandelingen voeren en de flora die kan worden waargenomen, worden uitgebreid beschreven. Het vinden van plantensoorten wordt vergemakkelijkt door het vermelden van GPS-coördinaten, waarmee dit boek een pioniersrol vervult.

Een boek met deze gedetailleerdheid kan alleen worden gemaakt dankzij de enorme gedetailleerde flora- en gebiedskennis van terreinbeheerders en duizenden vrijwillige veldonderzoekers. Het gedetailleerd weergeven van vindplaatsen roept ook discussie op, met name omdat een aantal tochten langs zeldzaamheden als Kruidend moerasscherm (*Apium repens* (Jacq.) Lag.) en Klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe* L.) voeren. Sommige mensen vrezen dat dat ongewenste belangstelling zal vergemakkelijken met uitgraven en/of plukken als gevolg. Anderen, inclusief blijkbaar de auteur, tillen hier niet zo zwaar aan en gaan er vanuit dat echt kwaadwillenden de vindplaatsen toch al weten of te weten kunnen komen. Deze groep gaat het er meer om dat in dit Internationale Biodiversiteitsjaar het draagvlak moet worden uitgebreid voor het tegengaan van bedreigingen en achteruitgang. Dit moet juist bereikt worden door, buiten het selecte gezelschap van specialisten, meer mensen de kans te geven te genieten van onze bijzondere flora en zodoende in den brede interesse te kweken. Een standpunt waarin ik mij, misschien wat naïef, kan vinden.

Al met al een fraai uitgevoerd en degelijk boek waaruit veel kennis te putten valt. Een aanrader!

Marco Roos